

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

03.09.2012 г.

Важни обществено-икономически и политически теми

Вестник Класа

✓ Рекордна безработица и в ЕС, 25 милиона са без доходи от труд

http://www.klassa.bg/news/Read/article/211328_%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B4%D0%BD%D0%B0+%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8%D1%86%D0%B0+%D0%B8+%D0%B2+%D0%95%D0%A1%2C+25+%D0%BC%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0+%D1%81%D0%B0+%D0%B1%D0%B5%D0%B7+%D0%B4%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B8+%D0%BE%D1%82+%D1%82%D1%80%D1%83%D0%B4

11,2% е безработицата за миналия месец в ЕС, това са над 25 млн. души в целия ЕС и те са без работа в момента. Това е много обезпокоително и показва възможността на това, че трябва да се дава приоритет на създаването на работни места, а не толкова на мерки, свързани с икономии. Това каза в неделя пред БНР Огнян Златев, ръководител на отдел "Комуникации" в Главна дирекция "Заетост, социални въпроси и приобщаване" на ЕК. За първи път се достигат такива високи равнища на безработицата в целия ЕС, каза още Златев.

Има връзка между тези данни и безработицата при младите хора. Младите са два пъти повече изправени пред възможността да не могат да си намерят работа, в сравнение с възможността на по-опитните работници, обясни той. „ЕС се надява и се опитва с някои от мерките да насърчи младежката мобилност сред хората, които търсят работа. Тази мобилност не е свързана с "изтичане на мозъци", а да се даде възможност на хора да потърсят работа в други държави със съответната квалификация. Или може да отиде човек да придобие квалификация и след това да се върне в родината си да приложи тази квалификация“, допълни Златев.

Правителството си е поставило програма да усвои средствата, с които разполага. Не можем да видим резултатите още на следващия ден. С тези средства би следвало да се предоставят допълнителни възможности на младите хора за чиракуване или насърчаване на работодателите да вземат млади хора на работа. Това не са мерки на хартия само и положението не е извън контрол, поясни Златев.

✓ Почти 40% от българите са ограничили разходите си за здравни грижи заради кризата

http://www.klassa.bg/news/Read/article/211320_%D0%9F%D0%BE%D1%87%D1%82%D0%B8+40%25+%D0%BE%D1%82+%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5+%D1%81%D0%B0+%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B8%D0%BB%D0%B8+%D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B5+%D1%81%D0%B8+%D0%B7%D0%B0+%D0%B7%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8+%D0%B3%D1%80%D0%B8%D0%B6%D0%B8+%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B8+%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%82%D0%B0

38% от от пълнолетните българи заявяват, че на семейството им се налага да ограничават разходите си за здравни грижи като лекарства, зъболекарски услуги, прегледи при лекари и т.н. заради затрудненото си икономическо положение. Данните са от последното национално-представително проучване ТНС ББСС, проведено по поръчка на вестник „Класа“.

В последните 3 месеца, намалили ли сте разходите си за следните?

Затягането на семейните бюджети съвсем не е само в посока „орязване на разходите за здраве“.

Цели две трети от запитаните в рамките на изследването българи казват, че техните домакинства са намалили разходите си за облекло, обувки и аксесоари. Само една пета (22%) казват, че не им се е наложило да правят такива ограничения.

В последните 3 месеца, намалили ли сте разходите си за хранителни и домакински стоки?

Спестявания от разходите за транспорт и придвижване правят около половината от пълнолетните българи. На около 37% от запитаните не им се е налагало да намаляват разходите за придвижване.

Що се отнася до грижата за дома, отново половината от домакинствата у нас заявяват, че пестят средства от подобрения и ремонти на апартамента/ къщата си. Други близо 40% пък заявяват, че изобщо нямат такива разходи, т.е. не обновяват дома си материално.

Големите покупки за дома като електроуреди, техника, мебели и т.н. са ограничили малко под половината (47%) от българското население, а почти същият процент (46%) казват, че изобщо не правят такъв вид покупки.

Развлеченията и пътуванията са ограничили малко под 50% от населението, а други около 40% изобщо нямат такова перо в семейния си бюджет, за да го намаляват.

Пестенето от дрехи, пътувания и техника е едно, а пестенето от хранителни продукти и всекидневни покупки за домакинството е съвсем друго.

Цели 61% от българите заявяват, че се стремят да съкратят разходите си от ежедневното пазаруване на храни и други домакински стоки - или са се отказали от някои домакински стоки и/или купуват по-евтини продукти в опит да се справят със семейния баланс. Най-много ограничения в този вид разходи правят българите над 55-годишна възраст – цели три четвърти от тях трябва да пестят от храна, за да се справят с баланса на средствата си. В подобна ситуация са и жителите на селата и българите с основно и по-ниско образование – около 70% от тях пестят от всекидневни домакински разходи. *Изследването е проведено през първите дни на месец август, национално представително е и обхваща 1008 избиратели чрез пряко интервю по домовете. Един процент от извадката отговаря на 58 хиляди души, максималното стандартно статистическо отклонение при 50-процентните дялове е $\pm 3\%$. Методиката е сравнима с всички ежемесечни редовни сондажи на ТНС ББСС в България от 1992 година.*

[Вестник Капитал daily](#)

✓ България с неочакван бюджетен излишък за юли

http://www.capital.bg/biznes/kompanii/2012/09/02/1899605_bulgariia_s_neochakvan_bjudjeten_izlishuk_za_juli/

Бюджетът е излязъл на излишък от 138.4 млн. лв. за юли благодарение на по-високите от очакваните приходи от еврофондовете. Това стана ясно от публикуваните окончателни данни на Министерството на финансите. Основната причина за превишението на приходите над разходите е, че в края на юли Европейската комисия е възстановила част от декларираните средства за възстановяване по европейски програми и фондове, които трябваше да дойдат чак през август. За сметка на това обаче за август се очаква дефицит в консолидирания бюджет от 122 млн. лв., а за първите осем месеца резултатът ще бъде "около нивото за полугодieto", когато излишъкът беше 62 млн. лв., прогнозира от министерството.

Ефекти

Общо за първите седем месеца на годината излишъкът достига 200.3 млн. лв. в сравнение с натрупан дефицит от 720.5 млн. лв. за същия период на 2011 г. Приходите се увеличават с 10.5% до 15.598 млрд. лв. (54.3% от планираното за годината), което се дължи на ръста при косвените данъци, неданъчните приходи и помощите. Повишението при непреките данъци е резултат от това, че през последните месеци се наблюдава забавяне на износа, докато вносът отново започва да расте с двуцифрени темпове. По този начин възстановеният ДДС на износителите намалява за сметка на данъка, с който се облага вносът, и така нетните приходи от косвения данък се увеличават. За нарастването на бюджетните приходи значение имат и по-скъпите горива, които носят допълнително ДДС. Като цяло от преки данъци в бюджета са постъпили 2.413 млрд. лв., а от косвени данъци - 6.354 млрд. лв.

Разходите по консолидирания бюджет, в които влиза и вноската на България в общия бюджет на Европейския съюз, са 15.398 млрд. лв. към края на юли (51.6% от годишния разчет). В сравнение със същия период на миналата година се наблюдава увеличение на капиталовите, социалните и здравните плащания. За седемте месеца България е внесла в общия бюджет на ЕС 503.7 млн. лв.

Позиция

Въпреки отчетените излишъци все още е рано да се каже как ще завърши годината, тъй като именно през есента правителството се разплаща с компаниите, изпълнили различни държавни проекти. Както "Капитал Daily" писа, от ведомството на Симеон Дянков очакват края на годината дефицитът да е в рамките на предвидените в Закона за държавния бюджет 1.1 млрд. лв., а най-вероятно ще е и по-малък заради по-добрите приходи от ДДС.

✓ Максималният осигурителен доход вероятно ще порасне

http://www.capital.bg/biznes/kompanii/2012/09/02/1899621_maksimalniat_osiguriteln_dohod_veroiatno_shte_porasne/

Социалният министър Тотю Младенов потвърди, че догодина всички пенсии ще се вдигнат с еднакъв процент. По неговите думи увеличението ще бъде поне 7.6%. Кодексът за социалното осигуряване обаче не позволява това да се случи, без да нарасне и максималният осигурителен доход. Той в момента е 2000 лв. Максималната пенсия пък е 35 на сто от него – 700 лв. Това означава, че при сегашните условия, за да се увеличи тя със 7.6%, таванът на осигурителния доход трябва да стане поне 2152 лв.

Гледните точки

Темата за по-висок максимален осигурителен доход се обсъжда всяка година заедно със закона за бюджета за следващата година. Засега обаче тя не е разисквана на правителствено ниво, а и не е ясно какъв ще е ефектът от такова увеличение върху бюджета. Самият министър Младенов не е напълно убеден дали решението за увеличение на максималния доход е правилно. "Това е въпрос на дебати на експертно ниво. Колегите в осигурителния институт работят, във финансите. Ще видим какви са ползите от това нещо и ще го дебатирате", каза още той. Това решение е вероятно да не бъде от голяма полза за планираното увеличение на пенсиите. Според управляващите за ръста са необходими около 700 млн. лв. Те няма как да дойдат от вдигането на максималния доход, защото по данни от Националния осигурителен институт (НОИ) в момента само около 100 хил. души се осигуряват на максимума. Ръстът на максималния праг не е добра идея и според Петър Ганев от Института за пазарна икономика (ИПИ). По неговите думи подобно увеличение е "опит да се подкрепи отново осигурителната система, тъй като малко хора работят; да се прехвърли по-голяма тежест върху тези, които на светло взимат повече от 2000 лв. Това не се прави за тяхно добро, т.е., за да бъдат по-осигурени, а се прави, за да има системата в момента повече приходи." Според него част от негативните ефекти могат да бъдат някои от осигуряващите се на максималния праг да се скрият, а останалите в светлата зона ще имат по-високи разходи. И то не само за пенсионни осигуровки, а и за майчинство, здравни, болнични и други. Всъщност възможно решение е да се отвърже максималната пенсия от максималния осигурителен доход. Това може да стане, като бъде променена нормативната уредба за най-големите възможни пенсии. Друг вариант е да бъде повишен техният дял от максималния осигурителен праг. "Тази връзка може да бъде променена или премахната – това не е аргумент за вдигане на максималните осигурителни доходи. Най-доброто решение е да няма никакви тавани – пенсията да зависи от това какво си внасял през целия си живот, пенсията да е на база реално внесени осигуровки", коментира Петър Ганев от ИПИ.

Нужна е финансова дисциплина

Впрочем никой – дори управляващите, не разчита на по-висок максимален осигурителен доход, за да бъдат повишени приходите във фондовете на НОИ. Значително по-сигурен източник на повече пари е повишаването на събираемостта на вноските.

По думите на социалния министър благодарение на направените през последните три години реформи в пенсионната система НОИ преизпълнява заложените приходи. "По-добрата дисциплина в Националния осигурителен институт ни дава възможност да увеличим и пенсиите догодина", каза той пред "Нова телевизия". С това най-вероятно министърът има предвид, че през първите 6 месеца на годината в НОИ са постъпили 5% повече приходи от осигуровки, отколкото през същия период на 2011 г. Предварителният отчет на НОИ обаче показва 24 млн. неизпълнение спрямо плана за първото полугодие на тази година. Не може да се очаква кой знае каква подкрепа и чрез намаляване на разходите – за първите шест месеца на 2012 г. те са едва около един процентен пункт по-малко от планираните.

Без административно увеличение на минималните прагове

По всяка вероятност тази година за първи път няма да има административно увеличение на минималните осигурителни прагове, за които не е постигнато споразумение между работодатели и синдикати. Социалният министър обясни това с препоръка на Европейската комисия и с липсата на гаранция, че по-високите осигурителни доходи няма да влошат пазара на труда. "По-добре да запазим работни места в тази ситуация, отколкото да направим беля", добави той.

✓ По-ниските цени на слънчевата енергия вече са факт

http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2012/09/02/1899602_po-niskite_ceni_na_slunchevata_energija_veche_sa_fakt/

По традиция енергийният регулатор никога не се отказва от първоначалните си разчети за промяна на цените на енергията. Върху тези изчисления не могат да повлияят нито обществените обсъждания, които задължително се провеждат, нито пък новопоявили се аргументи. В края на миналата седмица това почти правило се потвърди за пореден път с решението на ДКЕВР да намали преференциалните тарифи на слънчевата енергия с 30-40%. С него се въвежда и нова категория за покривни фотоволтаични инсталации до 5 киловатпика, чиято цена ще бъде 381 лв. за мегаватчас. Това е и най-високата тарифа в сравнение с останалите категории. Съответно най-ниска преференциална цена от 169.85 лв. ще получават централите с инсталирана мощност от над 10 хил. киловатпика или големите полета с инсталирани фотоволтаични панели.

Мотивите

Мотивите на [ДКЕВР](#) за новото намаление на цените на слънчевата енергия са по-ниските инвестиционни разходи за изграждането на слънчеви централи в сравнение с месец по-рано. Предложението всъщност дойде само 20 дни след като регулаторът вече беше намалил цените на всички видове възобновяема енергия от 1 юли. За разлика от предложението за новите цени обаче решението на комисията, което е взето на 29 август и е публикувано на 30-и, е доста по-подробно. И въпреки това в него отново не става ясно какви са конкретните аргументи, от които регулаторът съди, че цените на фотоволтаиците са паднали толкова драстично само за месец.

Нови източници

Това, което прави впечатление, е, че в решението си регулаторът се позовава на нови източници за това как само за месец цените на слънчевите панели са намалели с до 40%. Първоначално експертите на [ДКЕВР](#) бяха взели информация от сайта Europe-Solar.de на немската фирма A-E-S Europe GmbH, която е един от хилядите търговци на панели. Именно това предизвика и подигравките от страна на целия бранш в България, тъй като използването на подобна информация при взимането на регулаторни ценови решения изглеждаше най-малкото нелепо.

Така на нейно място се появява анализ на пазара, изготвен от Parsons Brinckerhoff за Министерството на енергетиката и климатичните промени (ДЕСС) на Обединеното кралство. За разлика от всички останали източници, за които [ДКЕВР](#) публикува електронни адреси, именно за този анализ липсва информация къде може да бъде намерен. Така реално никой не би могъл да се осведоми какви са заключенията в него. Освен този анализ при определяне стойността на инвестиционните разходи са взети предвид цените за реално изграждащите се фотоволтаични електроцентрали, отразяващи развитието на технологиите и изменението в цените през 2012 г. и 2013 г., пише в решението на [ДКЕВР](#). В него се посочва също, че основните модули, които се монтират в България, са с произход Китай, което би трябвало да значи, че са едни от най-евтините на пазара. "В момента на световния пазар така или иначе няма други модули освен китайски", посочи Малинка Николова, председател на Българската соларна асоциация. Тя също така допълни, че аргументите на асоциацията, че инвестиционните разходи са много по-големи от тези, посочени от [ДКЕВР](#) не отчита множество разходи като проектиране, промяна на предназначението на земята и получаването на екологични разрешителни.

По думите ѝ за проект, реализиран преди два месеца, тези неща са стрували 40 хил. лв. Освен това електроразпределителното дружество ЕВН събира такси за изграждане на съоръженията за присъединяване, които за 100-киловатова централа са в порядъка на 30-40 хил. лв.

При определянето на инвестиционните разходи комисията все пак е взела предвид, че цената на фотоволтаичните модули и клетки представлява около половината от общите инвестиционни разходи, а останалите включват другите разходи за фотоволтаичната система. Не се посочва обаче какви са те и дали техните цени също така са паднали в последните два месеца.

Без компромис

Комисията остава непреклонна и за определената норма на възвращаемост от 7%, която според бранша обрича всеки ВЕИ проект на загуба. Причината е, че при 70% привлечен капитал с лихва от над 10%, каквато повечето проекти получават, икономическият резултат за дружеството ще е загуба. Според Николова при подобна норма на възвращаемост печеливши могат да бъдат само проекти, финансирани от Китайската банка за развитие с безлихвени кредити. Ако обаче проектът трябва да вземе местен кредит, той би бил напълно нерентабилен. Експлоатационните разходи, които според представители от бранша са много занижени, също не се променят.

С поправките в Закона за възобновяемите енергийни източници тази пролет [ДКЕВР](#)

не е задължена да представи доказателства за това дали наистина има намаленията на тези разходи. В крайна сметка резултатът от това начинание явно е да няма повече инвестиции във фотоволтаични паркове. Докато обаче в България има действително насищане, особено от големи проекти, нишата за малките покривни инсталации заплашва да остане напълно неразвита.

✓ Бомба със закъснител

http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2012/09/02/1899610_bomba_sus_zakusnitel/

Броят на направените вписвания в Търговския регистър е спаднал почти наполовина от април месец насам, но в същото време броят на постъпилите заявления остава непроменен. Това показва проверка на "Капитал" в Агенцията по вписванията. Специалисти коментираха пред "Капитал", че ако тенденцията продължи, регистърът може да бъде затрупан от работа, а вписванията да започнат да се забавят.

Притеснително голям спад

Видно от статистиката на агенцията, до март броят на вписаните от служителите на агенцията промени по партидите на търговските дружества е бил около средното ниво за 2011 г. - около 55 хил. на месец. През април обаче броят им пада близо наполовина – 25 хил. Този спад няма връзка с постъпилите заявления. Така например през юни, когато е крайният срок за подаване на годишните финансови отчети на търговските дружества, е имало над 180 хил. постъпили заявления, като в същото време служителите са вписали 35 хил. В сравнение със същия период през 2011 г. постъпилите искания са били 160 хил., а вписванията – 60 хиляди.

От Агенцията по вписванията обясниха, че от 1 юни длъжностните лица по регистрацията имат правомощия да дават указания, преди да се произнесат по заявленията, и че броят на издадените указания не влиза в статистиката по вписванията. С промени в Закона за Търговския регистър от май месец тази година беше дадена възможност от 1 юни длъжностните лица по регистрацията, вместо да постановяват отказ на някое заявление, да дават допълнителни указания за изпълнението им. За разлика от отказите обаче указанията не се мотивират и изготвянето им би следвало да

отнема по-малко време на служителите.

От агенцията коментираха още една законодателна промяна, която има отношение към спада на вписванията, а именно, че от 1 юни годишните финансови отчети се разглеждат "по реда на постъпването им отделно от другите заявления".

Експерти коментираха пред "Капитал", че последното решение е кризисно и явно има за цел да се избегне задръстването, но в същото време трудно може да бъде определено като принципно. Търговците подлежат на санкция, ако не подадат отчетите си в срок, докато държавата има "колкото ѝ е необходимо", за да извърши оповестяването.

Без бонуси

Директорът на Агенцията по вписванията Юлиян Митев коментира, че освен възможността за издаване на указания по-малкото вписвания се дължат и на факта, че служителите вече не могат да работят събота и неделя или в извънработно време.

Според източници на "Капитал" в агенцията длъжностните лица по регистрацията се чувстват демотивирани от факта, че не могат да получават бонуси. През февруари стана известно, че бившата директорка на Агенцията по вписванията Виолета Николова е получила 72 хил. лв. бонус, като 48 хил. лв. от тях си е отпуснала сама. Веднага след това Министерство на правосъдието започна проверка "на допълнителното материално стимулиране на всички служители във ведомството".

Вината със сигурност не е на новото ръководство на агенцията, но в същото време то трябва да намери решение на проблема. При всички положения оправданието не може да бъде липсата на средства, защото събраните от агенцията такси само през юни и юли надхвърлят годишния ѝ бюджет.

Към момента няма значително забавяне на вписванията в Търговския регистър, но с тези темпове дори и хипотетично да спре каквото и да било подаване на заявления в продължение на една година, служителите ще вписват само финансовите отчети, които бяха подадени през юни.

Вестник Капитал daily

✓ Колко взима администрацията

http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2012/08/31/1898846_kolko_vzima_administraciata/

Мария е на 28 и е младши експерт в агенция, която управлява европарии. Определя заплатата си като добра за стандарта и тъй като е придобила специфични умения за работа с европейските програми, успява да си докара и допълнителни доходи, като консултира фирми как да получат средства от ЕС. Твърди, че няма намерение да напусне държавната администрация. Тя обаче е един от малцината доволни от възнаграждението, което получава като чиновник. Не се притеснява дори и след промяната на правилата, по които се определят заплатите в администрацията и които влязоха в сила от началото на юли. Идеята беше да се премахне порочната схема в момента - ниско основно възнаграждение, което се допълва от най-различни, непрозрачно и често несправедливо разпределяни бонуси. Затова почти всяко ведомство преизчисли заплатите на своите служители според нов класификатор на длъжностите, като към основната вля и част от парите, които досега са се получавали като допълнителни възнаграждения заедно с класа за прослужено време.

Дали новата система ще направи администрацията по-мотивирана, или ще принуди някои от добрите професионалисти да напуснат ще стане ясно най-рано догодина. Най-малкото, все още не се знае дали промененият начин на определяне на бонусите на държавните служители е работещ, тъй като първите раздадени суми ще са ясни през октомври.

Наличните данни за заплатите след промяната им обаче повдигат поне отчасти завесата за парите на държавната машина (виж инфографиката вляво). А зад нея се вижда, че възнагражденията там в повечето случаи не отговарят на имиджа, че са обидно ниски.

Каква е целта

Промяната засяга около 60 хил. души. Някои от тях и досега са разчитали само на заплатата, защото ведомството, в което работят, не е имало бюджет за допълнително материално стимулиране. При други обаче допълнителните доходи надхвърляха основното месечно възнаграждение и в повечето случаи се присъждаха след подозрително еднакви за всички служители оценки. Сега идеята е да се изсветли този скрит източник на средства и да се даде по-обективна картина за нивата на заплащане в държавата. Добре представящите се чиновници и занапред ще получават бонуси на тримесечие, но не повече от 80% от основната им месечна заплата и по нова схема на оценяване. На ниво отделно ведомство 70% от средствата за възнаграждения би трябвало да са предназначени за основно възнаграждение на служителите, а останалите 30% - за бонифициране. Според източници от управляващите обаче повечето структури са предпочели да увеличат твърдите заплати (където това е възможно) и тази година не са им останали пари за допълнителни стимули. А през 2013 г. и да има увеличения на фонд "Работна заплата", те няма да са за всички ведомства, а само за тези с ниски доходи.

Другата промяна е в класификацията на длъжностите. Тя цели в различните министерства хора на една и съща позиция да получават еднакви възнаграждения, а освен това дава възможност за по-високи стартови заплати от досегашните и израстване в кариерната стълбица и по хоризонтала. А това по мнение на експерти от агенции за подбор на персонал ще направи държавата конкурент на частния сектор при наемане на по-неопитни служители със сравнително ниски заплати.

Има ли база за сравнение

След промяната средната брутна работна заплата в администрацията (в сметката не са включени министерствата на вътрешните и външните работи, както и Министерството на отбраната) става около 910 лв. Средното "изсветляване" на месечния доход е 120 лв. В някои ведомства обаче то се дължи единствено на вливането на парите за прослужено време към основното възнаграждение. Най-високите средни заплати продължават да са на хората, работещи с

еврофондовете, а най-ниските - на заетите в областните администрации и някои агенции, като например тази за борба с градушките или за проучване на нивото на река Дунав.

Дали обаче държавата е достатъчно конкурентен работодател? Еднозначен отговор няма. Една от причините е липсата на представителна статистика за пазара на труда в България (дори и данните на НСИ са изкривени, защото те не отчитат големия сив сектор при заплащането в реалния бизнес). Другата - естеството на работа в държавната администрация, което е доста специфично (*виж таблицата вляво*).

"Работните места в администрацията и в частния сектор са различни, преследват се различни резултати, а това определя продуктивността и ефективността на служителите", обяснява Надя Василева от Manpower. Тя допълва, че като цяло в администрацията продуктивността се измерва по-трудно, затова и тази работа е по-привлекателна, защото заплатата не зависи от резултатите толкова, колкото в частния сектор.

И все пак някакво, макар и много условно сравнение е възможно за длъжности като счетоводители или юрисконсулти например, макар че и там изискванията за всяко конкретно работно място са специфични.

"За ръководни длъжности разликата между държавните и частни организации е 4 пъти, докато за изпълнителски е само два", казва Борислав Игнатов, старши консултант Entalent, партньор на Towers Watson за България. Уточнява, че мнението не ангажира Towers Watson и е на база наблюдения основно на заплатите в големи международни компании с клонове в страната. Той допълва, че в частния сектор базовото възнаграждение за ръководители е около 70% от общото, останалото са годишни бонуси, коли и други придобивки, докато за изпълнителски позиции то е почти 100%.

"За всеки случай възнаграждение под 600 лв. в София е мотивация да не се работи добре", твърди консултант в агенция за подбор на персонал, който има наблюдения върху нивата на заплатите в по-малки компании. Допълва, че за средните позиции в частния сектор възнаграждения са с около 20% по-високи в сравнение с тези в министерствата. Но ниските нива и в двата сектора са конкурентни.

✓ За държавите, дълговете и домакините

http://www.capital.bg/biznes/vunshni_analizi/2012/08/31/1898993_zh_durjavite_dulgovete_i_domakinite/

Напоследък Джон Мейнард Кейнс се превръща в популярен обект на почти религиозно възхищение. Говорят за него като за бащата на единственото истинско икономическо учение, чиито препоръки трябва да се следват до последната запетая. Разни негови писания и изказвания все по-натрапчиво се използват с цел даден дебат да се затвори или даден подмолен въпрос на някой пазарен фундаменталист и агент на капиталистическото зло да бъде отхвърлен със словото на истината от последна инстанция. Ако човек се порови в написаното от Кейнс обаче, ще установи няколко интересни неща.

Първият неизбежен извод от четенето на самия Кейнс, не на казаното и написаното от други за него или от негово име, е, че ако днес Кейнс беше жив, той в никакъв случай не би бил кейнсианец. Първият експерт по Кейнс, който изразява подобно мнение, е самият Кейнс. След среща с американски икономисти през 1944 г., именно той произнася фразата "Аз бях единственият некейнсианец там". Така че прочитът на Кейнс от кейнсианците е само едно възможно негово тълкуване.

Втори извод е, че човек може да си намери почти всякакъв негов цитат, който да отрича друг негов цитат. Едно от нещата, в които Кейнс по никакъв начин не може да бъде обвиняван, е крайна, фанатично-религиозна последователност. Той е бил практик и е реагирал и писал в конкретни ситуации за текущи проблеми и съответно е препоръчвал конкретни политики и действия. При промяна в ситуацията е препоръчвал други, често точно обратни, политики. И, което е може би най-забележително, всеки път се е обосновавал теоретично, измисляйки почти цели нови теории според конкретния проблем и конкретния контекст. Въпреки заглавието на най-известната си книга, всъщност Кейнс няма и никога не е претендирал да има "обща" теория, валидна във всякакви контексти.

Оттам идва и третият неизбежен извод от четенето на Кейнс, а именно, че позоваването на него може да бъде опасно, ако е извадено от конкретния контекст, в който е казано или написано. Няма как да знаем "какво би препоръчал Кейнс днес", ако не докажем, че "днес" съвпада с поне някой от контекстите, за които той е писал.

Ето няколко примера за значението на контекста при опитите да се "прилага" Кейнс.

Първият пример е основното му заключение от "Общата теория", че при депресирано съвкупно търсене единствената възможност е

"Широкообхватна социализация на инвестициите"

т.е. дългово финансирани държавни инвестиции. Книгата излиза през 1936 г., но е писана поне няколко години преди това, като има запазени записки от лекции на негови студенти в Кеймбридж още от края на 1933, в които той изрядно е извел на черната дъска четирите основни уравнения, върху които се гради тази му теория.

В този момент тече Голямата депресия, държавите едва успяват да събират данъчни приходи и преразпределението на доход през държавните бюджети е сравнително ниско, особено в сравнение с днешните нива. В тези условия Кейнс наистина препоръчва "широкообхватна социализация на инвестициите", финансирани чрез бюджетен дефицит.

Само десетилетие по-късно, при други обстоятелства, Втората световна война значително е раздула държавните бюджети, дефицити и дългове и Кейнс оценява нещата по различен начин. В писмо до свой колега той се съгласява, че преразпределение през бюджета на ниво около 25% от националния доход е "приблизително лимитът на това, което е поносимо" и че когато държавните разходи надхвърлят 25% от националния доход, настъпват необратими политикономически процеси, водещи до спад в стойността на парите, или както днес му викаме - инфлация. И така, според Кейнс при нива на облагане на домакинствата и фирмите над 25% от националния доход минусите откъм депресиране на частната стопанска дейност започват да надделяват над плюсовете от харчовете на държавата.

Накратко, през 1933 в контекста на икономии, които са с относително ниско ниво на публичен дълг, с относително ниско ниво на данъчно изземване и пренасочване на национален доход през държавата, и освен това депресирани от тежка икономическа криза, Кейнс препоръчва "широкообхватна социализация на инвестициите". През 1945 в контекста на икономии, които са значително повече натоварени с дългове и преразпределят значително по-голям дял от националния доход и въпреки предизвестената за всички макроикономисти идваща поне лека следвоенна рецесия, Кейнс се съгласява, че ниво на облагане и преразпределяне през държавата от над 25% е "приблизително лимитът на това, което е лесно поносимо".

Какъв е днешният контекст? Водещи световни икономии облагат домакинствата и фирмите с над 35, 40 и дори над 50 процента от националния доход. Имаме огромни публични дефицити и дългове, каквито Кейнс е виждал само след световни войни. И имаме сериозна рецесия. Какво би препоръчал Кейнс? Никой не знае, но едва ли дългово финансиран фискален стимул е най-доброто решение.

Друг пример за значението на контекста при Кейнс е твърдението му в писмо до в. "Таймс" от 1937 г., популяризирано напоследък от Пол Кругман:

"Бумът, а не спадът, е правилното време за строги икономии в хазната"

Съвсем малко над цитата се намира заглавието на сегмента, към който той се отнася, и то не е "Какво да правим при спад", а е... "Контрол над бума". Та при бум, казва Кейнс, хазната трябва да прави "строги икономии". Кейнс не ни казва какво трябва да прави хазната при спад.

В писмото той посочва, че Англия вече е изпъзляла от спада, но още не е достигнала до възстановяване, което да се определи като бум. Именно в този момент според Кейнс трябва да мислим за избягване на нов спад. Нека повторим: според Кейнс политиките за избягване на спадове се провеждат по време на бумове! И начинът за това е активно да изваждаме гориво от растежа (със средствата на макроикономическата политика), да охлаждаме икономическия ентусиазъм, да правим бюджетни излишъци и да трупаме фискални резерви с ясна цел да забавяме идващия бум. В този контекст Кейнс препоръчва политика на строги икономии, при това изрично дефинирана от него като трупане на бюджетни излишъци и резерви.

Това е изключително важно в светлината на днешните световни дебати по макроикономическата политика, над които витае думата *austerity*. Дефиницията на Кейнс за *austerity* НЕ Е да намалиш бюджетния си дефицит. "Строги икономии" е целенасочено да генерираш бюджетни излишъци, да изваждаш част от наличните оскъдни ресурси на обществото от оборот, събирайки повече приходи и правейки по-малко разходи. Целите на подобна политика са две. Първата е да се охлажда бумът, защото, както Кейнс е абсолютно наясно, разгорещаването по време на бум е силно противоположно и само прави последващия спад още по-катастрофален. Втората цел е да се трупат запаси от реални, готови за ползване ресурси под контрола на хазната, така щото, когато неминуемо един ден дойде спадът, частното търсене да бъде поне донякъде заместено от ръст на публичното инвестиционно (не и потребителско, според Кейнс) търсене, финансиран от тези спестени ресурси. Със своята фраза всъщност Кейнс ни казва, че правилната политика при добри времена е да се трупат публични резерви (днес е важно да се подчертае, това е нещо различно от това да се намаляват дефицити).

И така, в това писмо Кейнс обсъжда какво да се прави с очаквания от него да настъпи съвсем скоро бум на икономиката и не обсъжда какво да се прави при настъпила рецесия. Излиза, че според Кейнс политиката на "строги бюджетни икономии" е основен стълб на макроикономическото стабилизиране, без което спад, подобен на Голямата депресия, не може да бъде избегнат.

А днешната ситуация е следната. Водещи световни икономии са силно потиснати или в рецесия, но през предходния период на бум те правеха точно обратното на това, което Кейнс препоръчва. Те непрекъснато разширяваха бюджетните си дефицити и трупаха дългове до невиждани в мирни времена размери. Ентусиазирано наливаха гориво в огъня на бума и не натрупаха никакви резерви, които едновременно да охладят прекомерностите на добрите времена и да са буфер за лошите. След което дойде спадът.

Какво би препоръчал Кейнс в този контекст? Това писмо не ни казва. То е препоръка какво да се прави при бум, а не при спада, след като си проспал бума.

Третият пример ще се занимае с най-известния цитат на Кейнс:

"В дългосрочен план всички сме мъртви"

Цитатът е от трета глава на едно от не най-известните, но със сигурност сред най-добрите произведения на Кейнс: "Трактат по парична политика" от 1924. В него Кейнс обяснява негативните ефекти от колебанията в общото ценово равнище, излага количествената теория за парите и въз основа на нея извежда основни принципи на формиране на обменните курсове. На тази основа той се обявява против политика на дефлация с цел връщането към златния стандарт при старите паритети и в полза на политика на признаване на обезценяването на парите, след което не привързване към златото, а поддържане на постоянно общо ценово равнище, измерено чрез някакъв подходящ индекс.

Цитатът се появява в частта за количествената теория. Но преди него има контекст. В предисловието към трактата Кейнс ясно заявява убеждението си, че един от основните и най-страшни проблеми на пазарното стопанство е ненадеждността на парите като единица мярка за стойност. Нестабилността в стойността на парите - и инфлацията, и дефлацията - е основен бич за пазарното стопанство, защото увеличава риска за предприемачите и затормозява стопанските решения. В този контекст на инфлация и дефлация Кейнс говори за дългосрочния план. Според Кейнс, целта е недопускане на колебания в стойността на парите. Точно тук той спори с икономистите, които застъпват тезата, че е желателно държавата да причини колебания в стойността на парите, защото въпреки краткосрочните конвулсии, които това ще причини, в крайна сметка "в дългосрочен план" цените пак ще се успокоят. Именно в отговор на този аргумент Кейнс контрира, че в дългосрочен план всички са мъртви.

Ключовото нещо в този пасаж е, че става въпрос за трус в стойността на парите, който държавната политика нарочно причинява с аргумента, че в краткосрочен план има неща, които са по-важни от стабилността на стойността, а в дългосрочен план нещата ще се оправят. Не става въпрос за контекст, в който стопанството на дадена държава е изпаднало в ситуация, която самата държава не е искала и може би дори не е предвиждала, каквито са например рецесията или депресията. Най-вероятно в подобен контекст, който е много различен от този през 1924 г., Кейнс би бил по-внимателен към ефектите на избраните политики в дългосрочен план.

Четвъртият пример е показателен за повърхностната употреба на Кейнс в днешно време. Отнася се до статията на Маркус Милър и Робърт Скиделски във "Файненшъл таймс" от май 2012:

"Как Кейнс би разрешил кризата на еврозоната"

и е бляскав пример за елиминиране на аргументи на противната страна с позоваване на авторитет. При това позоваване с изключително "скромната" претенция, че двамата автори наистина знаят какво би направил Кейнс.

Аргументът им се основава на труда на Кейнс "Икономическите последствия от мира" от 1923. В него той предупреждава, че загубилите Първата световна война страни не са в състояние да обслужват репарационните си дългове без фатални социални последици. Техните общества няма да приемат това за легитимно и оттам ще се радикализират, ще започнат бунтове, конфликти, размирици, които със сигурност ще прелеят отвъд национални граници. Кейнс предлага значителна част от тези дългове да бъдат отписани от страна на държавите победителки и с това да се облекчи стопанската динамика в Европа.

С известна доза подигравка Милър и Скиделски противопоставят Кейнс на Ангела Меркел, която обичала да цитира средната швабска домакиня, че "в дългосрочен план не можеш да живееш отвъд чергата си". Но по-внимателният прочит на нещата дава контекст, в който и Кейнс, и швабската домакиня са прави, а Милър и Скиделски нещо са се объркали.

Когато статията им излиза, дългът на Гърция беше значително намален и кредиторите вече се бяха съгласили да понесат значителни загуби по него. Междувременно и Испания, и Италия получиха много сериозна фактическа подкрепа както от Европейската централна банка, така и от новосъздадените предпазни европейски фондове.

Срещу това Гърция, както и Италия и Испания, поеха ангажименти. За всички е очевидно, че трудностите им не са свързани с обслужването на дълга, а в неспособността да си балансират бюджета, т.е. по логиката на швабската домакиня да живеят в рамките на чергата си.

След Първата световна война контекстът е друг. Тогава проблемът е дългът, стоварен върху загубилите войната, а не несъстоятелността на текущите им бюджети. Ако например наложеният отвън дълг на Германия през 1923 бъде отписан, се получава една пострадала от войната, но с голям потенциал за възстановяване и с читави публични финанси икономика. Ако дори целият дълг на Гърция, който при това не е силов наложен отвън, днес бъде отписан, нито един проблем на гръцката икономика и на гръцките публични финанси няма да бъде решен. Същото важи и за Италия, Испания, Португалия. Може би само Ирландия е изключение и в нейния случай едно просто отписване на дълг би решило част от проблема.

За разлика от своите адепти, ако Кейнс беше жив, щеше лесно да забележи това. След Първата световна именно дългът е причината за проблема и именно там Кейнс търси решение. Днес не дългът, а безумните структурни бюджетни дефицити и застрашителният срив на конкурентоспособността са причините за проблема. Дългът е само следствие и Кейнс най-вероятно би се насочил да търси решението именно при причината.

Та Кейнс е прав. При такива нива на дълг е ясно, че и кредиторът, и длъжникът трябва да поемат част от загубите. Никой не е оспорвал това с изключение на лобисти, които целяха да прехвърлят загубите от своята глава върху драгия данъкоплатец. Именно затова и гръцкият дълг беше отписан в достатъчно щедра пропорция и в момента остатъкът се обслужва не от Гърция, а от другите държави в еврозоната. Заедно с Кейнс права е и швабската домакиня – няма как да оздравиш проблемните европейски икономики, без гражданите им най-после да разберат, че не могат вечно да живеят отвъд чергата си за сметка на други. Дали ще наречем това строги икономии, ограничения, лишения, аскетизъм или просто здрав разум, е въпрос на думи.

Георги Ганев